

Wielkopolskie
Muzeum
Niepodległości

RAPORT 2021

27 GRUDNIA

Narodowym Dniem Zwycięskiego Powstania Wielkopolskiego

Szanowni Państwo,

kolejny rok pandemii, która sparaliżowała całe nasze życie, także to muzealne, szczęśliwie już za nami. Szybko wyciągnęliśmy wnioski z pierwszej fali COVID, przystosowaliśmy swoją działalność do tych niecodziennych, momentami skrajnie trudnych warunków, dzięki internetowi wyszliśmy na zewnątrz z zupełnie nową ofertą, poszerzając znacząco krąg naszych odbiorców; ci wirtualni goście stali się dla nas równie ważni i cenni jak ci, którzy przychodzą do nas ze swoimi bliskimi osobiście. Problemem, nie nowym, jest niewystarczająca ilość środków, aby realizować nasze wszystkie pomysły, duże, ambitne muzealne zamierzenia, których nam nie brakuje. Na szczęście udało nam się zapewnić na bieżącą działalność przez Miasto Poznań środki uzupełnić o te pochodzące z programów dotacyjnych MKiDN, skorzystaliśmy również z pomocy naszych sprawdzonych partnerów: Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, poznańskiego oddziału IPN, Fundacji Zakłady Kórnickie, Wielkopolskiego Kuratorium Oświaty, Muzeum Narodowego w Poznaniu, PTPN, firmy Torpol i Lotto, na których jak zawsze mogliśmy liczyć.

Choć rok 2021 nie był rokiem okrągłej rocznicy wybuchu Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, to jednak to wyjątkowe w dziejach naszej Ojczyzny wydarzenie zdominowało naszą aktywność. Dzięki oddolnej, społecznej inicjatywie udało się spełnić marzenie wielu pokoleń Wielkopolan i rocznicę zapomnianego przez wielu powstania podnieść do rangi nowego święta państwowego. W listopadzie 2021 roku, w historycznym Hotelu Bazar w Poznaniu, Prezydent RP Andrzej Duda podpisał ustawę ustanawiającą dzień 27 grudnia Narodowym Dniem Zwycięskiego Powstania Wielkopolskiego. To z jego inicjatywy, przy pełnym poparciu obu izb parlamentu, ponad wszelkimi bieżącymi podziałami i sporami politycznymi udało się historię naszego wielkopolskiego zwycięstwa uczynić rozpoznawalną i wreszcie docenioną historią wszystkich Polaków. Z inicjatywą ustanowienia takiego święta oraz samej akcji zbierania podpisów pod Apelem do Prezydenta RP w tej sprawie wyszły współpracujące na co dzień ze sobą poznańskie instytucje: poznański od-

dział IPN, Towarzystwo Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, Fundacja Zakłady Kórnicke, Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Wielkopolski, Muzeum Narodowe w Poznaniu i nasze Wielkopolskie Muzeum Niepodległości. Chociaż nie było takiego wymogu formalnego, pod Apelem, w ciągu zaledwie trzech wakacyjnych miesięcy, podpisało się spontanicznie ok. 10 tysięcy osób, listy poparcia w postaci stosownych uchwał nadesłały nie tylko samorządy z Poznania i z Wielkopolski, ale także z województwa kujawsko-pomorskiego i lubuskiego, okolicznościowe uchwały podjęło kilkadziesiąt szkół, stowarzyszeń i fundacji, akcją niemal natychmiast poparł Metropolita Poznański abp Stanisław Gądecki, Prezydent Miasta Poznania Jacek Jaśkowiak, Wojewoda Wielkopolski Michał Zieliński, Marszałek Województwa Wielkopolskiego Marek Woźniak i Marszałek Województwa Lubuskiego Elżbieta Anna Polak czy Wielkopolski Kurator Oświaty.

27 grudnia 2021 roku świętowaliśmy już uroczyste jako nowe święto państwowe, w obecności Prezydenta RP Andrzeja Dudy. Zarówno Pan Prezydent, jak i Marszałek Województwa Wielkopolskiego oraz Prezydent Miasta Poznania zadeklarowali publicznie chęć i gotowość sfinansowania budowy nowego Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, którego gotowy projekt architektoniczny wraz pozwoleniem na budowę odebraliśmy pod koniec ub. roku.

Miniony rok to kilka ciekawych wystaw i wydarzeń. Świętowaliśmy 65. rocznicę Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956. Z tej okazji przygotowaliśmy wspólnie z poznańskim IPN wystawę *Poznański Czerwiec. Oblicza Buntu i jego pamięć* (kuratorzy Kinga Przyborowska i dr Piotr Grzelczak), z którą postanowiliśmy wyjechać poza Poznań: premierowo pokazaliśmy ją na placu Piłsudskiego w Warszawie, potem historię krwawo stłumionego robotniczego protestu przedstawiliśmy jeszcze mieszkańcom Leszna, Konina, Piły, Kalisza i Gniezna.

Wspólnie z Urzędem Marszałkowskim, na przepięknej wystawie autorstwa Anny Adamskiej prezentowanej w Odwachu, przypomnieliśmy losy *Powstańców wielkopolskich, kawalerów Orderu Wojennego Virtuti Militari – ofiary ludobójstwa w Katyniu*.

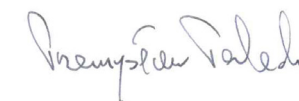
W Muzeum Uzbrojenia na Cytadeli pojawiła się flota wojenna, nigdy tu nie widziane największe pancerniki i niszczyciele jak USS Arizona, niemiecki pancernik Bismarck czy ORP Orzeł – stworzone w niezwykle atrakcyjnej technologii 3D przez poznańskiego artystę grafika Waldemara Góralskiego.

W absolutnie spektakularny sposób uczciliśmy 215. rocznicę przyjazdu do Poznania generała Jana Henryka Dąbrowskiego i Józefa Wybickiego przygotowując zrealizowane z dużym rozmachem, we współpracy z TVP Poznań, widowisko plenerowe w reżyserii Marcina Matuszewskiego, które na płycie Starego Rynku przed Odwachem zgromadziło parotysięczną publiczność.

Niektóre z naszych działań zostały docenione i nagrodzone. Prestiżowa nagroda im. Józefa Łukaszevicza przyznawana przez Bibliotekę Raczyńskich trafiła w ręce Wojciecha Lizaka i Olafa Bergmana – autorów pięknie wydanego albumu *Antoni Radziwiłł oraz jego epoka w listach żony i córek*. Prowadzone od kilku lat prace renowacyjne i modernizacyjne w Muzeum Martyrologii Wielkopolan w Forcie VII znalazły uznanie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Generalnego Konserwatora Zabytków, którzy przyznali nam najważniejszą w tym obszarze nagrodę w Polsce – „Zabytek zadbany”. Jury konkursu na Wydarzenie muzealne roku w Wielkopolsce nagrodziło nas „Izabellami” za wirtualny spacer po planowanym nowym Muzeum Powstania Wielkopolskiego oraz za wzruszającą, pełną emocji wystawę *Katyń. Pamięć ocalona. W 80. rocznicę zbrodni na ludziach i prawdzie*.

Ponadto rozpoczęliśmy nowy, popularny cykl wydawniczy „Tropem historii”, którego pierwszy tom, autorstwa Jarosława Bączyka, poświęcony został historii Armii „Poznań”.

To zaledwie skrót tego, co udało się zrealizować w 2021 roku, w którym bardzo duży nacisk położyliśmy na działania edukacyjne, a także na poszerzenie i uatrakcyjnienie naszej oferty dla osób borykających się z różnymi dysfunkcjami.

Na skutek obostrzeń związanych z epidemią Covid-19 oddziały WMN były zamknięte dla zwiedzających w styczniu oraz od 20 marca do 3 maja 2021. W pozostałym okresie liczba zwiedzających była ograniczona zgodnie z epidemicznymi obostrzeniami sanitarnymi.

Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919

Ekspozycja stała: **Powstanie wielkopolskie 1918-1919. Droga do niepodległości**

Stary Rynek 3 (Odwach), 61-772 Poznań, tel. 61 853 19 93, odwach@wmn.poznan.pl

Liczba zwiedzających w ciągu roku: **9357 osób**

Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956

Ekspozycja stała: **Powstanie Poznańskie 1956 – ocalona pamięć**

ul. Święty Marcin 80/82 (CK Zamek), 61-809 Poznań tel. 61 852 94 64, czerwiec@wmn.poznan.pl

Liczba zwiedzających w ciągu roku: **3062 osoby**

Schron przeciwatomowy dla władz miasta Poznania Galeria plakatu z okresu socrealizmu

ul. Słupska 62, 60-458 Poznań, tel. 61 852 94 64, slupska@wmn.poznan.pl

Liczba zwiedzających w ciągu roku: **90 osób**

Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII

ul. Polska, 60-591 Poznań, tel. 61 848 31 38, mmw@wmn.poznan.pl

Ekspozycje stałe:

Wysiedlenia ludności polskiej z Wielkopolski do Generalnego Gubernatorstwa 1939-1941

Więźniowie Fortu VII w więzieniach i obozach III Rzeszy – zmarli i zaginieni

Męczeństwo więźniów Fortu VII w okresie II wojny światowej

„Ja szukam życia i umrę cicho...” – życie i twórczość Stefana Balickiego

„...i ślad po nich zaginął”. Zagłada chorych psychicznie w komorze gazowej w Fortcie VII

Wystawa fotografii Przemysława Jurkiewicza „Twierdza fortowa Poznań”

Liczba zwiedzających w ciągu roku: **6497 osób**

Muzeum Uzbrojenia

al. Armii Poznań, Park Cytadela, 61-633 Poznań, tel. 61 820 45 03, cytadela@wmn.poznan.pl

Ekspozycje stałe:

Wystawa plenerowa ciężkiego sprzętu wojskowego XX w.

„Za mundurem panny sznurem...” Mundury, uzbrojenie i oporządzenie polskich formacji wojskowych 1914-1945

Między Wehrmachtem a Armią Czerwoną – poznaniacy w bitwie o swoje miasto w 1945 roku

Liczba zwiedzających w ciągu roku: **26 051 osób**

Muzeum Armii „Poznań”

al. Armii Poznań (Mała Śluza), 61-633 Poznań, tel. 663 866 414, bzura@wmn.poznan.pl

Ekspozycja stała: **Wierni przysiędze. Armia „Poznań” w kampanii wrześniowej 1939 roku**

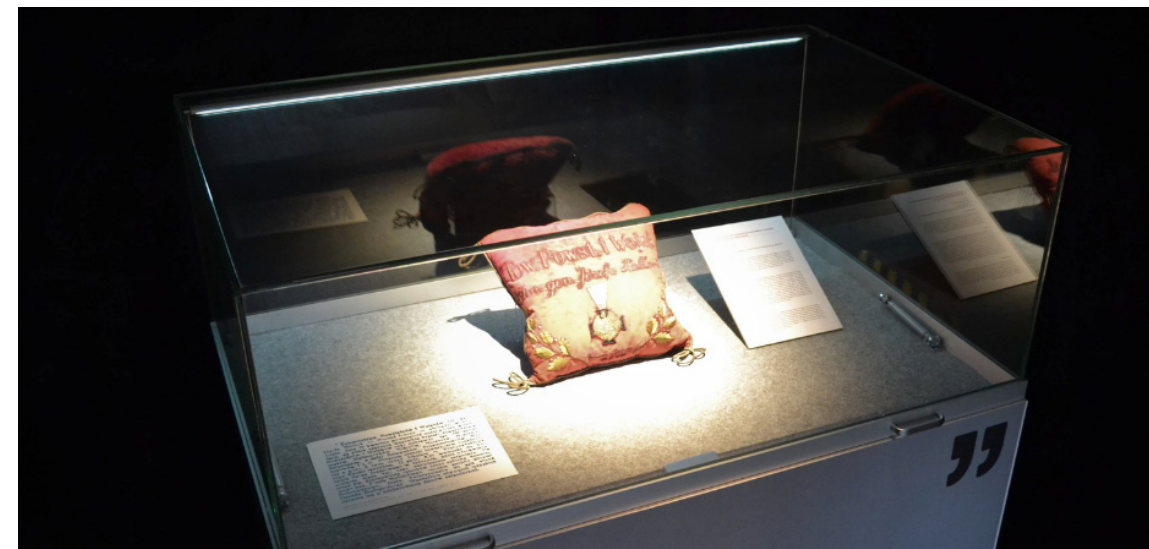
Liczba zwiedzających w ciągu roku: **3303 osoby**

Poznań 1945. Broń pancerna na grafikach Marcina Góreckiego

Muzeum Uzbrojenia, 23 lutego – 31 marca

Choć wydawać by się mogło, że militarna tematyka w sztuce to pieśń odległej przeszłości – motywy batalistyczne przewijają się również w twórczości artystów współczesnych. Jednym z nich jest Marcin Górecki – artysta-grafik, który w ciągu ostatnich lat stworzył serię prac poświęconych pojazdom pancernym. Masywne, onieśmielające rozmiarami czołgi stały się dla niego inspirującym motywem przewodnim. Prezentowane na wystawie prace – zarówno wykonane współczesnymi technikami, jak i stworzone przy użyciu tradycyjnych metod – odzwierciedlają dramatyczny przebieg bitwy o Poznań, zakończonej 23 lutego 1945 kapitulacją ostatnich wojsk niemieckich.

Od 1 do 30 kwietnia wystawę prezentowano w siedzibie 2. Skrzydła Lotnictwa Taktycznego przy ul. Kościuszki w Poznaniu.

Wystawa jednego eksponatu ze zbiorów Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919

18 maja Muzeum Powstania Wielkopolskiego zainicjowało nową, cykliczną wystawę najciekawszych i najbardziej wartościowych obiektów muzealnych związanych z powstaniem wielkopolskim. Cykl rozpoczęła ją prezentacja poduszki do odznaczeń Towarzystwa Powstańców i Wojaków im. gen. Józefa Hallera, przekazanej do Muzeum przez Stanisława Tulińskiego, syna powstańca wielkopolskiego. Kolejnym prezentowanym artefaktem była czapka weterańska powstańca wielkopolskiego z lat 30 XX w., zakupiona przez Muzeum w 2007 roku. Do końca roku zwiedzający mogli obejrzeć inne cenne muzealia, m.in. obiekty pozyskane w wyniku zbiórki pamiątek dla nowego Muzeum Powstania Wielkopolskiego: odznakę pamiątkową Grupy „Leszno” 6 I 1919 – 6 I 1929 z legitymacją nr G.55 powstańca wielkopolskiego Mariana Grzelczaka; akwarelę Adama Batyckiego *Dziedziniec Kolegium Jezuickiego w Poznaniu* (1919); naramiennik porucznika 47. Pułku Piechoty im. Króla Ludwika III Bawarskiego (2. Dolnośląski); wizerunek orła w koronie otwartej (haft na suknie z domu Mariana Waberskiego); orła Wojsk Wielkopolskich z czapki rogatywki; trefla z czapki rogatywki Wojsk Wielkopolskich.

Wystawa sfinansowana przez Fundację Zakłady Kórnickie

Poznański Czerwiec 1956. Oblicza buntu i jego pamięć

27 czerwca – 31 października, Poznań (przed CK Zamek, a następnie na Starym Rynku przed Odwachem), Warszawa, Leszno Konin, Piła, Kalisz, Gniezno

Przygotowana przez Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956 oraz Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu ekspozycja bazująca na bogatym materiale ikonograficznym. Archiwalne fotografie pokazane na wystawie pochodziły z zbiorów Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Archiwum Państwowego w Poznaniu, Cyfrowego Repozytorium Lokalnego CYRYL, GaSo, Międzynarodowych Targów Poznańskich, Muzeum Narodowego w Poznaniu, Ośrodka Dokumentacji Wielkopolskiego Środowiska Literackiego – oddziału Biblioteki Raczyńskich, Polskiej Agencji Prasowej oraz Muzeum Niepodległości w Warszawie, a także kolekcji prywatnych. Prezentację dopełniały unikatowe fotografie pozyskane przez Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956 w ciągu ostatnich lat. Do 10 lipca ekspozycję można było oglądać w stolicy Wielkopolski. Po poznańskiej premierze wystawa wyruszyła do Warszawy, gdzie zaprezentowana została na placu Marszałka Piłsudskiego, a następnie w podróż po Wielkopolsce.

Wystawa dofinansowana przez Marszałka Województwa Wielkopolskiego

Ten Czerwiec był zwycięski, dlatego że po raz pierwszy o tej władzy, władzy, która kazała o sobie mówić, że jest ludowa, która uzurpowwała sobie reprezentowanie całego narodu – zaczęto mówić, że to jest nam obca władza. Władza, która jest narzucona przez komunistów, przez Moskwę, nie jest nasza.

Prezydent Poznania Jacek Jaśkowiak podczas wernisażu wystawy w Warszawie

Chciałem, by przedstawiane przeze mnie okręty wyglądały lepiej niż w książkach, które czytałem. Chodziło mi o to, by były jak najbliższe oryginałowi, miały wszystkie liny, anteny, działa, a nawet śruby i nity.

Waldemar Góralski w wywiadzie dla „Poznań Nasze Miasto”

Okręty wojenne 3D

Muzeum Uzbrojenia, 15 sierpnia – 30 listopada

Flota wojenna w Poznaniu? Niewiarygodne a jednak prawdziwe! 15 sierpnia do stolicy Wielkopolski „wpłynęły” potężne i groźne pancerniki oraz zwinne, szybkie niszczyciele. Najstynniejsze polskie, niemieckie i amerykańskie okręty zaprezentowały się w trójwymiarze.

„Okręty wojenne 3D” to wystawa wielkoformatowych, trójwymiarowych prac znanego i cenionego poznańskiego grafika – Waldemara Góralskiego, prezentowana wcześniej m.in. w Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni i Muzeum Narodowym w Szczecinie. Wizerunki polskich niszczycieli ORP Kujawiak, ORP Krakowiak i ORP Ślęzak, słynnego pancernika USS Arizona (zatopionego przez Japończyków w Pearl Harbor) oraz niemieckiego pancernika Bismarck można było podziwiać przez specjalne okulary. Elementem wystawy była także dotykowa makieta polskich okrętów podwodnych ORP Orzeł i ORP Kujawiak, a dzięki efektom specjalnym widzowie usłyszeli szum fal odbijających się od burt statków i poczuli zapach morskiej bryzy.

Wystawę dofinansowano ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Kultura – Interwencje 2021.

Wielkopolskie w walkach o kształt Niepodległej 1919-1921

od 11 listopada na Starym Rynku przed Odwachem

Wystawa składa się z dwudziestu plasz, tematycznie podzielonych na cztery sekcje: „Z odsieczą dla Lwowa”, „Przeciwko czerwonej fali”, „Ratujmy Górny Śląsk!” oraz „Powrót do Macierzy”, dotyczące wydarzeń rozgrywających się na Kresach Wschodnich, Górnym Śląsku, Pomorzu i w Wielkopolsce. Prezentuje bogaty materiał ikonograficzny, pochodzący z zbiorów własnych Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości, a także z kolekcji Muzeum Okręgowego w Lesznie, Muzeum Powstańców Wielkopolskich w Lusowie, Muzeum Okręgowego w Toruniu, Muzeum Okręgowego w Bydgoszczy, Muzeum Śląskiego w Katowicach, Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, Narodowego Archiwum Cyfrowego, Biblioteki Narodowej w Warszawie, Śląskiej Biblioteki Cyfrowej oraz Muzeum Książąt Lubomirskich w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich we Wrocławiu.

Obrona Cywilna w PRL

od 11 grudnia przed Schronem przeciwbombowym dla władz miasta Poznania przy ul. Słupskiej

Do zadań Obrony Cywilnej należały m.in. ochrona ludności cywilnej w sytuacji zagrożenia skażeniem (biologicznym, chemicznym), akcje ratunkowe i przeciwdziałanie szkodom powstałym w następstwie klęsk żywiołowych, a także szkolenia i ćwiczenia z tego zakresu w szkołach i zakładach pracy. Na wystawie zaprezentowano fotografie oraz materiały dokumentujące różnorodne działania podejmowane przez OC w okresie PRL, pochodzące ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego oraz zbiorów prywatnych. Wernisażowi towarzyszyła inscenizacja historyczna nawiązująca do 40. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego.

Wystawa powstała we współpracy z Radą Osiedla Krzyżowniki-Smochowice.

Powstańcy wielkopolscy, kawalerowie Orderu Wojennego Virtuti Militari – ofiary ludobójstwa w Katyniu

od 27 grudnia, Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919

Wystawa przedstawia na dwujęzycznych planszach sylwetki 24 powstańców wielkopolskich odznaczonych orderem VM, w zdecydowanej większości za zasługi bojowe w czasie wojny z bolszewikami 1919-1920, a dwadzieścia lat później zamordowanych w Katyniu. Elementem związanego z wystawą programu edukacyjnego jest prezentacja ekspozycji w wielkopolskich szkołach w ciągu roku 2022.

Wystawa została zrealizowana przez Wielkopolskie Muzeum Niepodległości z inicjatywy oddziału poznańskiego Stowarzyszenia „Katyń” i sfinansowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego.

Należy opowiadać o Katyniu, w różny sposób dostosowując opowieść dla odbiorców, by pamiętać, że była to zbrodnia przeciwko ludzkości.

Marszałek Województwa Wielkopolskiego
Marek Woźniak

Wielkopolskie Muzeum Niepodległości kontynuowało także prezentacje trzech wystaw czasowych otwartych w roku 2020:

Antoni Radziwiłł oraz jego epoka w listach żony i córek
(30 października 2020 – 30 marca 2021)

Dragoni Generała Maczka. Rzeszów 1938 – Świętoszów 2020
(27 października 2020 – 31 marca 2021)

„Virtuoso”. Ignacy Jan Paderewski na nieznanymi fotografiach z zapomnianego albumu
(22 grudnia 2020 – 4 maja 2021)

oraz udostępniło podmiotom zewnętrznym dwie wystawy planszowe:

„Stąd upomniano się po raz pierwszy” – Poznań, 28 czerwca 1956
Powstanie Wielkopolskie. Droga Wielkopolan do Niepodległości

Apel o ustanowienie Narodowego Dnia Zwycięskiego Powstania Wielkopolskiego

Inicjatorami sformułowanego z 11 czerwca Apelu o ustanowienie 27 grudnia świętem państwowym były Wielkopolskie Muzeum Niepodległości, poznański oddział Instytutu Pamięci Narodowej, Muzeum Narodowe w Poznaniu, Fundacja Zakłady Kórnickie, Towarzystwo Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918-1919 i Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Wielkopolski. Inicjatywę poparły m.in. Samorząd Województwa Wielkopolskiego i Rada Miasta Poznania, pod deklaracją podpisali się Metropolita Poznański Abp. Stanisław Gądecki, Prezydent Poznania Jacek Jaśkowiak, Starosta Poznański Jan Grabkowski i Wojewoda Wielkopolski Michał Zieliński. W ciągu trzech miesięcy pod Apellem podpisało się 10 tysięcy osób!

Jako dumni potomkowie Powstańców Wielkopolskich, tych pokoleń naszych braci i sióstr, którzy ponad 100 lat temu bohatersko upomnieli się o powrót na mapę Europy i świata wymazanej przez mocarstwa zaborcze Ojczyzny, zwracamy się z apelem o ustanowienie dnia 27 grudnia świętem państwowym, świętem wszystkich Polaków.

(Z Apelu o ustanowienie 27 grudnia świętem państwowym)

„Wprost”: 27 grudnia będzie nowym świętem państwowym? Politycy przychylni nowemu pomysłowi.

TVP3 Poznań: Sejmowa Komisja Kultury poparła projekt ustanowienia 27 grudnia nowym świętem państwowym.

Radio Zet: Sejm ustanowił nowe święto państwowe. Żaden poseł nie był przeciw.

„Gazeta Wyborcza”: Mamy nowe święto państwowe. 27 grudnia Narodowym Dniem Zwycięskiego Powstania Wielkopolskiego.

„Rzeczpospolita”: We wtorek w Poznaniu odbyło się uroczyste podpisanie ustawy przez prezydenta Dudę. Prezydent podkreślił, że miejsce uroczystości nie jest przypadkowe. Jak przypomniał, to historyczna sala dawnego hotelu „Bazar”, w którym, tuż przed wybuchem Powstania Wielkopolskiego zamieszkał, przybywszy wtedy do Poznania, Ignacy Jan Paderewski. To właśnie przemówienie Paderewskiego wygłoszone z okna tego hotelu – jak przypomniał prezydent – uznawane jest za jeden z impulsów wybuchu powstania.

Uroczystości w Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII

Harcerski Apel Pamięci

Doroczna uroczystość upamiętniająca kolejne rocznice zamordowania w Gross-Rosen grupy wielkopolskich instruktorów harcerstwa, m.in. naczelnika Szarych Szeregów hm. Floriana Marciniaka.

Florian Marciniak urodził się w Gorzycach w Wielkopolsce, uczył w Poznaniu; aktywny harcerz, m.in. drużynowy 21. Poznańskiej Drużyny Harcerzy, przed wojną uzyskał stopień harcmistrza. W pierwszych dniach września 1939 roku zorganizował Wojenne Pogotowie Harcerzy w Poznaniu, a już 8 września w Warszawie. 27 września został Naczelnikiem Szarych Szeregów. Był twórcą programu wychowywania przez walkę.

Gestapo aresztowało go w maju 1943 roku. Akcja odbicia nie powiodła się, nie udało się też próba ucieczki w czasie transportu do Poznania. Został uwięziony w Forcie VII, a później przewieziony do obozu koncentracyjnego w Gross-Rosen. 20 lutego 1944 roku został zamordowany razem z grupą wielkopolskich harcerzy .

20-21 lutego; współorganizatorzy: Chorągiew Wielkopolska ZHP, Ośrodek ZHP w Buku

„Nie może być uczeń nad Mistrza”

– modlitwa pod ścianą śmierci w 81. rocznicę męczeńskiej śmierci w Forcie VII
bł. Ludwika Mzyka SVD
28 lutego; współorganizator: Dom Misji Ojców Werbistów w Chłudowie

Wojewódzka Inauguracja Miesiąca Pamięci Narodowej

8 kwietnia; współorganizator: Urząd Miasta Poznania

Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady

14 czerwca; współorganizator: IPN Oddział w Poznaniu

65. rocznica Poznańskiego Czerwca 1956

Oprócz nowej wystawy czasowej **Poznański Czerwiec 1956. Oblicza buntu i jego pamięć** Muzeum przygotowało liczne dodatkowe akcje rocznicowe.

Opowiem Wam o Czerwcu 1956 – filmowa seria wywiadów z bohaterami robotniczego protestu: Aleksandrą Banasiak, Andrzejem Spornym oraz Mirosławem Jakubowskim;

Było nas tysiące – teledysk przygotowany przez Zespół Szkół Handlowych im. Bohaterów Poznańskiego Czerwca '56;

Konkursy: **Plakat rocznicowy** i **Poznański Czerwiec w komiksie**;

Śladami robotników – spacer po Miejscach Pamięci Poznańskiego Czerwca 1956;

#65słów na 65. rocznicę Poznańskiego Czerwca 1956 – spot z udziałem kombatantów promujący rocznicę w mediach społecznościowych;

III Test Wiedzy o Poznańskim Czerwcu 1956 dla uczniów szkół średnich zorganizowany przez Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956;

Wirtualna Mapa Miejsc Pamięci Poznańskiego Czerwca 1956 – akcja zachęcająca poznaniaków do zgłaszania miejsc pamięci związanych z Poznańskim Czerwcem oraz jego uczestnikami. Może to być pomnik, mural, ulica, rzeźba. Zgłoszone punkty znajdą się na mapie przygotowywanej przez Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956.

X edycja akcji **Światełko dla Czerwca '56**

28 czerwca o godzinie 11.00 symboliczne światełko pamięci zapłonęło na grobie Kazimierza Wiczorka. W 1956 roku 25-letni Kazimierz Wiczorek – absolwent zawodowej szkoły oficerskiej, pracował jako konduktor w Miejskim Przedsiębiorstwie Komunikacyjnym w Poznaniu. W Czarny Czwartek – 28 czerwca został postrzelony, a rana okazała się śmiertelna. Ranny trafił do Szpitala Miejskiego im. Józefa Strusia, gdzie zmarł tego samego dnia ok. godz. 23.00. 2 lipca Kazimierza Wiczorka Pochowano na Cmentarzu Komunalnym nr 2 Poznań-Junikowo.

Przedstawiciele Muzeum uczestniczyli również w oficjalnych uroczystościach rocznicowych i złożyli kwiaty w miejscach pamięci Poznańskiego Czerwca '56.

215. rocznica wjazdu do Poznania gen. Jana Henryka Dąbrowskiego i Józefa Wybickiego

6 listopada tłumy poznaniaków spotkały się na Starym Rynku w kolejną rocznicę wydarzenia, które rozpoczęło pierwsze zwycięskie powstanie w Wielkopolsce. Tegoroczna inscenizacja – w formie plenerowego spektaklu – została sfilmowana przez TVP3 Poznań i dwukrotnie zaprezentowana na antenie TVP.

Wydarzenie dofinansowano ze środków Programu Wieloletniego Niepodległa na lata 2017-2022 w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”. Partnerzy i Przyjaciele: IPN Oddział w Poznaniu, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Enea Operator, TVP3 Poznań, Radio Poznań, Biblioteka Kórnicka, Wizja Multimedia, 12 Wielkopolska Brygady Obrony Terytorialnej, Zespół Goślińskie Chabry, Kibice Lecha Poznań, Enea Oświetlenie, Caritas Poznań.

Warto zauważyć, jak pięknie i dużo napisał o tym wydarzeniu Adam Mickiewicz w „Panu Tadeuszu”. Te pełne pasji i zachwyty słowa wieszczka są również dowodem, że powstanie wielkopolskie 1806 r. to nie była byle jaka historia.

Dyrektor WMN Przemysław Terlecki dla dzieje.pl

MUZEM UZBROJENIA
ODDZIAŁ WIELKOPOLSKIEGO MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI

ZAPRASZA NA INSCENIZACJĘ POSTERUNKU
WOJSKA POLSKIEGO I MILICJI OBYWATELSKIEJ
Z GRUDNIA 1981 ROKU

ORAZ WYSTAWĘ PAMIĄTEK Z OKRESU
STANU WOJENNEGO

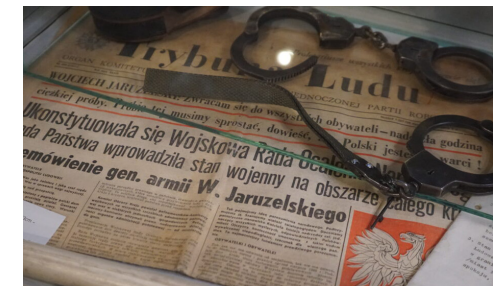
**40. ROCZNICA
WPROWADZENIA
STANU WOJENNEGO**

12 GRUDNIA 2021
10:00-16:00

**PLAC PRZED MUZEUM
PARK CYTADELA**

WYSTAWA WEWNĄTRZ MUZEUM (IV SALA)

POZNAŃ* **SOLIDARNOŚĆ** WIELKOPOLSKA **GRUPA ZADANIOWA BETON** PROJEKT NIEPOKORNI

40. rocznica wprowadzenia stanu wojennego

12. grudnia, w przeddzień, 40. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego, w Muzeum Uzbrojenia odbyła się rekonstrukcja posterunku Wojska Polskiego i Milicji Obywatelskiej z grudnia 1981 roku oraz wystawa **Przemoc i Opór** zrealizowana wspólnie z wielkopolską NSZZ „Solidarność”, w scenografii zbliżonej do realiów sprzed 40 lat. Pojawiły się na niej m.in. telefon tarczowy czy magnetofon szpulowy, ale także oryginalny egzemplarz gazety z informacją o wprowadzeniu stanu wojennego, podręcznik do przestłuchań dla służb z PRL czy unikatowe gniazdka z miejscem do zamontowania aparatury podsłuchującej.

Inscenizacja wjazdu I.J. Paderewskiego do Poznania

W roku, gdy 27 grudnia po raz pierwszy był świętem państwowym, coroczne wydarzenie rozpoczynające obchody rocznicy powstania wielkopolskiego miało szczególnie radosny nastrój. 26 grudnia na Dworcu Letnim w Poznaniu zabrzmiały powstańcze pieśni, a z pociągu wyłonił się Ignacy Jan Paderewski (w tej roli aktor Teatru Nowego – Andrzej Lajborek), który zaprosił na wspólny przejazd zabytkowym pociągiem z Parowozowni Wolsztyn na trasie Poznań – Swarzędz – Poznań. Partnerami wydarzenia były: Samorząd Województwa Wielkopolskiego, Miasto Poznań, Koleje Wielkopolskie, Torpol S.A. oraz Chór Nauczycieli im. I. J. Paderewskiego.

103. rocznica wybuchu powstania wielkopolskiego 1918-1919

Z uwagi na remont płyty Starego Rynku w Poznaniu część wydarzeń przygotowanych przez Muzeum miała miejsce pod pomnikiem 15. Pułku Ułanów (ul. Ludgardy/Paderewskiego). Jedną z atrakcji pikniku historycznego w formie obozowiska powstańczego była replika samochodu pancernego Ehrhardt M17. O atmosferę zadbały grupy rekonstrukcji historycznej. Uczestnicy mogli zdobyć okolicznościowy stempel pocztowy i otrzymać flagę powstańczą.

Narodowy Dzień Zwycięskiego Powstania Wielkopolskiego

27 grudnia po raz pierwszy obchodziliśmy Narodowy Dzień Zwycięskiego Powstania Wielkopolskiego. Centralne obchody jak co roku odbywały się pod pomnikiem Powstańców Wielkopolskich i zostały zorganizowane przez Urząd Marszałka Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu. Obecność Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy uświetniła uroczystości i podniosła ich rangę.

Macie prawo domagać się od całej reszty Rzeczypospolitej, by to wydarzenie czciła jako jedno z najważniejszych, związanych z odzyskaniem przez Polskę niepodległości ponad sto lat temu.

Prezydent RP
Andrzej Duda

Miejsce przy pomniku Powstańców Wielkopolskich jest szczególnie. Tu odsuwamy na bok wszelkie polityczne podziały, tu na chwilę zapominamy o rachunkach krzywd i stajemy razem, w szeregu, aby oddać hołd wielkopolskim powstańcom.

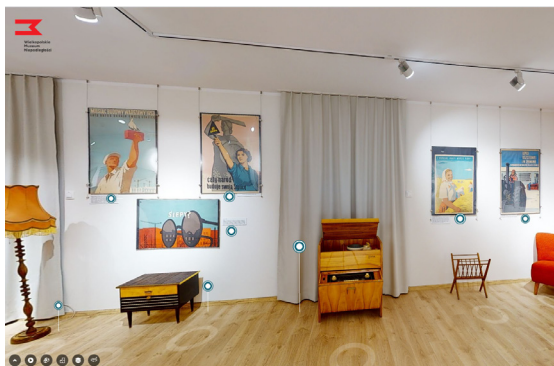
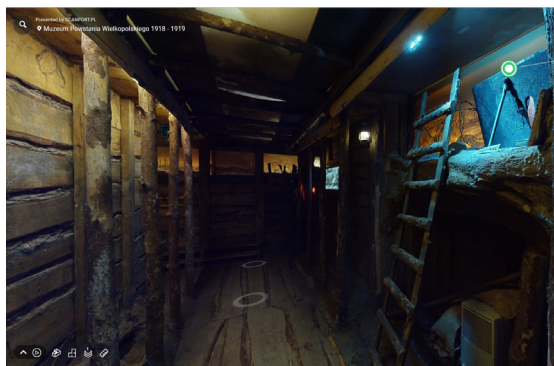
Marszałek
Województwa
Wielkopolskiego
Marek Woźniak

Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919<https://my.matterport.com/show/?m=44ordsAXeXK>

Wirtualny spacer powstał dzięki współpracy z firmą SCANPORT.PL – wirtualne spacery

Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956<https://www.skanowanie.xyz/wmn-muzeum-czerwiec1956>**Galeria plakatu z okresu socrealizmu**<https://www.skanowanie.xyz/wmn-galeria-socrealizmu>**Schron przeciwatomowy dla władz miasta Poznania**<https://www.skanowanie.xyz/wmn-schron>

Wirtualne spacery zostały wykonane we współpracy z firmą SKANOWANIE XYZ.

Jarosław Bączyk

Wierni przysiędze. Na wrześniowym szlaku Armii „Poznań”

Pierwszy tomik z cyklu **Tropem historii**, ukazujący tło polityczne oraz międzynarodowe uwarunkowania poprzedzające wybuch wojny z Niemcami, a w części zasadniczej – skład, zadania i szlak bojowy Armii „Poznań” ze szczególnym uwzględnieniem bitwy nad Bzurą.

Kinga Przyborowska, Marta Włodarczyk

Róża i tajemnicza walizka

Ilustracje: Ryszard Białek

Pięknie ilustrowana książka edukacyjna, w przystępny sposób przedstawiająca historię poznańskich wydarzeń z Czerwca 1956 roku. 9-letnia Róża i jej młodszy brat Józek w tajemniczy sposób trafiają w sam środek robotniczych protestów.

Okręty wojenne 3D

Katalog wystawy prezentowanej od 15 sierpnia do 30 listopada w Muzeum Uzbrojenia, zawierający trójwymiarowe reprodukcje prac uznanego na całym świecie twórcy grafik „okrętowych” Waldemara Góralskiego.

W 2021 roku Muzeum przygotowało oferty zajęć edukacyjnych dla zróżnicowanych grup odbiorców, tj. dzieci i młodzieży, studentów, rodzin z dziećmi, osób dorosłych, seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz osób wykluczonych społecznie.

Ze względu na sytuację epidemiczną Muzeum nie prowadziło lekcji i warsztatów stacjonarnych. Ofertę edukacyjną realizowano online i w innych dopuszczalnych formach.

Konkurs literacki *Wielkopolska warta Powstania* – wpłynęły 73 prace konkursowe;
 Warsztaty OC pod kryptonimem *Outfit* w Schronie przeciwatomowym dla władz miasta Poznania jako wydarzenie towarzyszące wystawie *Obrona cywilna w PRL*;
 Gra miejska *Za Napoleonem* z okazji 215. rocznicy powstania wielkopolskiego 1806 r.;
 Quizy i konkursy historyczne na FB
 Zwiedzanie z przewodnikiem wystaw stałych we wszystkich oddziałach w ramach programu *Poznaj Polskę*
 Filmy edukacyjne: *Opowiem Wam o Czerwcu '56*, *Za kółkiem Dodge'a WC 52*, *Poznajemy naszą rodzinę*.
 Tworzenie drzewa genealogicznego;

Okręty wojenne 3D – oprowadzania kuratorskie po wystawie czasowej Muzeum Uzbrojenia dla grup o specjalnych potrzebach, seniorów oraz zwiedzających indywidualnych;
 Profilowane oprowadzanie po Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII dla grup zorganizowanych;
 Spacer historyczne dla seniorów;
 Wirtualna Mapa Miejsc Pamięci Poznańskiego Czerwca 1956;
 Oferta udostępniania materiałów on-line dla nauczycieli poprzez platformę Moodle.

W ramach realizacji projektu *Ułatwienie dostępu do wystaw w oddziałach Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości dla osób z niepełnosprawnościami*, dofinansowanego ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu pochodzących z Funduszu Promocji Kultury zrealizowano zadania w Muzeum w Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956 oraz Muzeum Powstania Wielkopolskiego.

Budowa nowego Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919

Projekt budowy nowego Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919 drugi rok z rzędu otrzymał wsparcie z Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu. W ramach programu „Infrastruktura Kultury” przedsięwzięcie zostało dofinansowane kwotą 350 tys. zł. Środki pochodzące z dotacji celowej Miasta Poznania oraz ze wspomnianego dofinansowania Ministra Kultury przeznaczono na finansowanie kolejnego elementu dokumentacji technicznej – projektu wykonawczego. Prace nad projektem wykonawczym zakończone zostały w grudniu.

W ostatnich dniach czerwca Muzeum złożyło formalny wniosek o wydanie decyzji pozwolenia na budowę dla nowego Muzeum. Decyzja Prezydenta Miasta Poznania zezwalająca na rozpoczęcie budowy została wydana w październiku. Dziennik budowy został wydany z symboliczną datą 27 grudnia 2021.

Na odrębnej stronie internetowej <https://powstanie.wmn.poznan.pl/>, poświęconej w całości budowie nowego Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, można odbyć wirtualny spacer po nowym muzeum, zajrzeć do katalogu zbiorów, a także znaleźć aktualne informacje o wszystkim, co dzieje się w związku planowaną inwestycją.

Renowacja i adaptacja Fortu VII w Poznaniu dla zachowania dziedzictwa kulturowego (etap II)

W pierwszym półroczu prowadzone były uzgodnienia dotyczące zakresu projektu, które zakończyły się zgodą instytucji zarządzającej na proponowany zakres. Możliwe stało się ogłoszenie przetargu na prace budowlane polegające na renowacji wnętrza blokhauzu, części pomieszczeń koszar szyjowych oraz kaponiery czołowej. Umowę podpisano we wrześniu, a prace trwały do końca roku. Prace w ramach tej umowy będą kontynuowane aż do grudnia 2022 roku.

W ramach zadania polegającego na uporządkowaniu i utwardzeniu terenu po lewej stronie przed główną bramą wymieniono nawierzchnię i zainstalowano nowe oświetlenie. Prace na terenie zlokalizowanym przed Fortem możliwe były dzięki finansowaniu z budżetu miasta Poznania oraz dotacji Ministra Kultury.

W 2021 roku realizowana była również umowa na wykonanie replik dla przyszłej ścieżki fortyfikacyjnej. W maju dostarczono m.in.: dwie armaty forteczne, karabiny, wyposażenie prochowni, mundury czy replikę windy amunicyjnej, w grudniu m.in.. armaty Ringkanone i działa pięciolufowe oraz reflektory oświetlające fosy.

Konkurs na wydarzenie muzealne roku w Wielkopolsce „Izabella 2020”

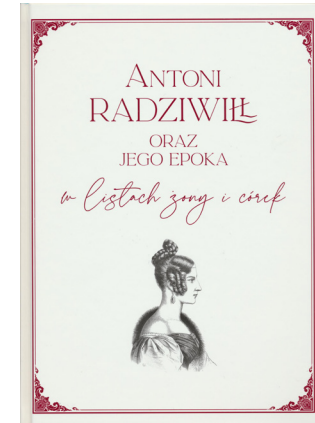

Nagroda w kategorii „Działalność wystawiennicza” za wystawę **Katyń – pamięć ocalona. Wystawa w 80. Rocznicę zbrodni na ludziach i prawdzie** (kurator: Anna Adamska, Muzeum Armii „Poznań”)

Nagroda w kategorii „Działalność promocyjna i marketingowa” za **Wirtualny spacer po nowym Muzeum Powstania Wielkopolskiego**

Nagroda im. Józefa Łukaszewicza, przyznawana corocznie autorom najlepszych książek związanych z Poznaniem

za publikację Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości **Antoni Radziwiłł oraz jego epoka w listach żony i córek. Katalog oraz opracowanie źródłowe epistolografii do wystawy** autorstwa dr. hab. Olafa Bergmanna i Wojciecha Lizaka

Wyróżnienie w konkursie „Zabytek Zadbane 2021”

w kategorii „Utrwalenie i rewaloryzacja substancji zabytkowej” dla **Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII (Fort VII COLOMB w Poznaniu)**

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Narodowe Centrum Kultury
Biuro Programu „Niepodległa”
NIMOS
Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego
Wielkopolskie Kuratorium Oświaty
Instytut Historii UAM
Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu
Fundacja Zakłady Kórnickie
Towarzystwo Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918-1919
Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
Muzeum Narodowe w Poznaniu
Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie
Muzeum Broni Pancernej
Muzeum Okręgowe w Lesznie
Muzeum Okręgowe w Koninie
Muzeum Staszica w Pile
Miejski Ośrodek Kultury w Gnieźnie
Archiwum Państwowe w Poznaniu
Biblioteka Raczyńskich
Biblioteka Kórnicka
Stowarzyszenie „Poznański Czerwiec '56”
Związek Kombatantów Poznańskiego Czerwca 1956 „Niepokonani”
Związek Kombatantów i Uczestników Powstania Poznańskiego Czerwca 1956

Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Wielkopolski
Stowarzyszenie „Katyń”
Stowarzyszenie Rodzin Polskich Ofiar Niemieckich Obozów Koncentracyjnych
Miasto Gniezno
Miasto Konin
Miasto Leszno
Miasto Ostrów Wielkopolski
Miasto Piła
2 Skrzydło Lotnictwa Taktycznego
12 Wielkopolska Brygada Obrony Terytorialnej
NSZZ „Solidarność” Region Wielkopolska
Rada Osiedla Krzyżowniki-Smochowice
Centrum Inicjatyw Senioralnych
PLOT
Koleje Wielkopolskie
Poznański Chór Nauczycieli
Lotto – sponsor strategiczny Muzeum Powstania Wielkopolskiego – Czerwiec 1956
Torpol – sponsor inscenizacji wjazdu Ignacego Paderewskiego do Poznania
Scanport.pl
MBossy
Enea
Kibice Lecha Poznań
Caritas Poznań
Grupy rekonstrukcji historycznych

Dyrektor**Przemysław Terlecki****Zastępca dyrektora ds. ekonomicznych i administracyjnych****Beata Mitmańska****Zastępca dyrektora ds. merytorycznych****Anna Sochacka****Główny inwentaryzator****Zofia Fidelus****Główny księgowy****Agnieszka Wiśniewska****Kierownik Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919****Marcin Wiśniewski****Kierownik Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956****Kinga Przyborowska****Kierownik Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII****Grzegorz Kucharczyk****Kierownik Muzeum Uzbrojenia****Krzysztof Jankowiak****Kierownik Muzeum Armii „Poznań”****Jarosław Bączyk****Kierownik jednostki realizującej projekt „MMW-Fort VII /
/ nowa siedziba Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919****Stefan Ogorzałek****Główny specjalista ds. koordynacji projektów****Monika Kulupa****Stanowisko ds. upowszechniania zbiorów i badań naukowych**
dr hab. Olaf Bergmann**Koordinator ds. edukacji****Elżbieta Mania (od VII Dominika Bazaniak)****Specjalista ds. komunikacji i promocji****Joanna Wójcik (od IX Karolina Brzezicka)****Przewodniczący****prof. UAM dr hab. Zbigniew Pilarczyk****Zastępca przewodniczącego****prof. UAM dr hab. Przemysław Matusik****Henryk Krystek****Tomasz Łęcki****Justyna Makowska****Andrzej Rataj****dr hab. Rafał Reczek****dr Anna Ziółkowska**

GODZINY OTWARCIA

od marca do października:

poniedziałek nieczynne

wtorek – sobota 10:00-17:00

niedziela 10:00-16:00

od listopada do lutego:

poniedziałek nieczynne

wtorek – niedziela 10:00-16:00

WE WTORKI WSTĘP DO WSZYSTKICH ODDZIAŁÓW WMN BEZPŁATNY

DYREKCJA I ADMINISTRACJA

poniedziałek – piątek 8:00-16:00

ul. Woźna 12

61-777 Poznań

+48 61 851 72 89

sekretariat@wmn.poznan.pl

MAGAZYN GŁÓWNY ZBIORÓW WMN

poniedziałek – piątek 8:00-16:00

ul. Święty Marcin 51A (wejście od ul. Garncarskiej)

61-805 Poznań

+48 61 853 89 45

wmn.poznan.pl

facebook.com/Wielkopolskie.Muzeum.Niepodleglosci.Poznan/